

Комбинационна логика Превключваща логика

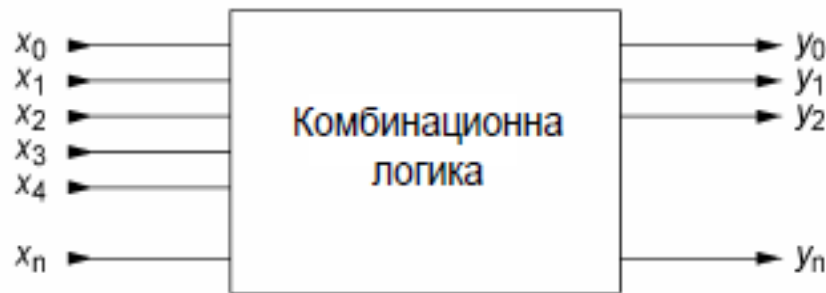

Дешифратори. Мултиплексори. Тригери.

I. Комбинационна логика

Цифровите логически схеми се разделят на комбинационни и последователности.

Комбинационните логически схеми са тези, при които състоянията на изходите зависят само от текущото състояние на техните входове.

I. Комбинационна логика

- ✓ Комбинационните схеми **не съдържат памет**.
- ✓ Изходните променливи са еднозначно зависими **само от входните** променливи - определят се само от логическата функция на тяхното текущо входно състояние дали е логическа "0" или логическа "1".
- ✓ Комбинационните схеми се описват с **таблицы на истинност** или с **булеви уравнения**.
- ✓ Реализират се с логически елементи, ROM или програмируеми логически елементи (PLD).

I. Комбинационна логика

Комбинационните логически схеми са изградени от основни логически елементи NAND, NOR или NOT, които са "комбинирани" или свързани помежду си, за да произведат по-сложни комутационни вериги. Тези логически елементи са градивните елементи на комбинационните логически схеми.

- ✓ Примери: *дешифратори, мултиплексори, цифрови компаратори, суматори.*

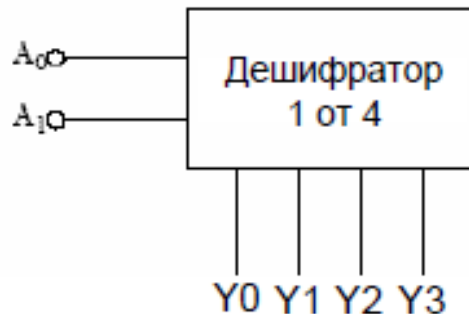

I. Комбинационна логика

□ Дешифратор (Dekoder)

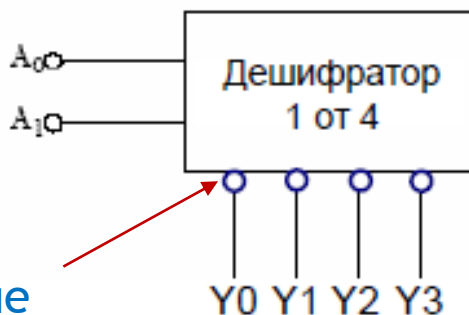
Комбинационна логическа схема, която активира **по един изход** за определена комбинация на входните променливи.

Таблица на истинност

N°	A1	A0	Y0	Y1	Y2	Y3
0	0	0	1	0	0	0
1	0	1	0	1	0	0
2	1	0	0	0	1	0
3	1	1	0	0	0	1

Изходите на този дешифратор управляват с активно ниво лог. „1“ LCD

N°	A1	A0	Y0	Y1	Y2	Y3
0	0	0	0	1	1	1
1	0	1	1	0	1	1
2	1	0	1	1	0	1
3	1	1	1	1	1	0

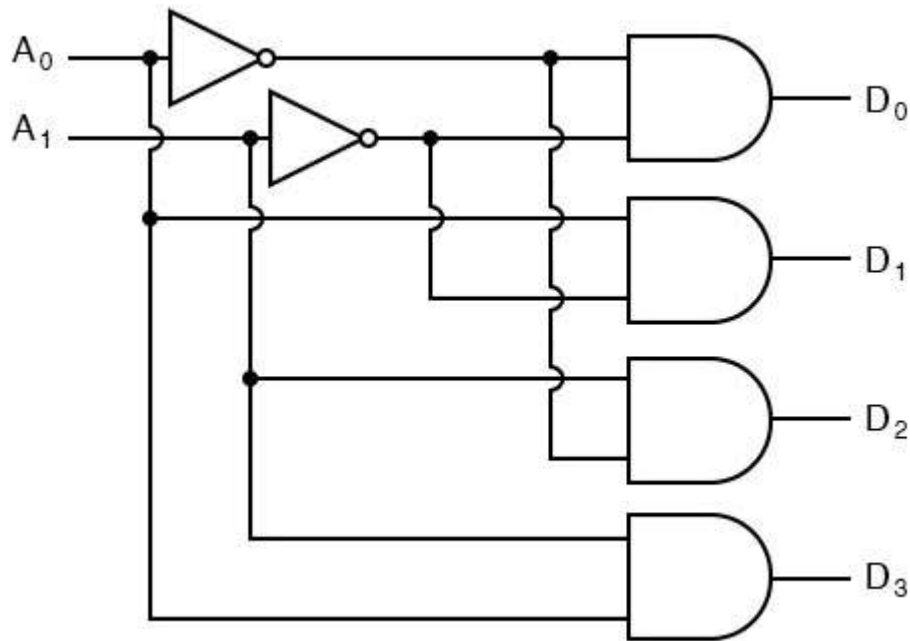
Изходите на този дешифратор управляват с активно ниво лог. „0“ LED

Инвертиране

I. Комбинационна логика

□ Дешифратор (Dekoder)

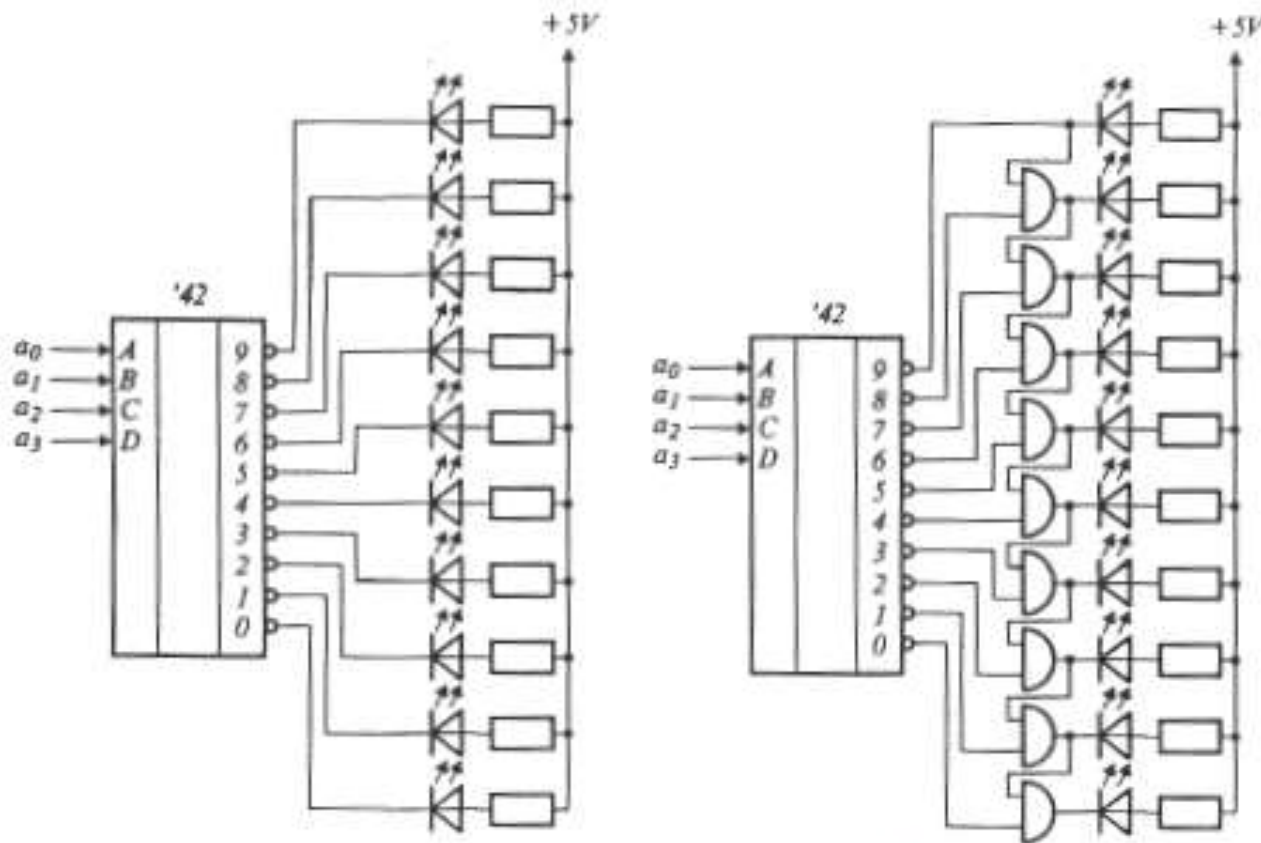
Една от възможните реализации на дешифратор с 2 входа и 4 изхода е тази:

Като познавате логическите елементи от които е реализиран дешифратора, опитайте да получите сами таблицата на истинност при възможните комбинации на входа.

I. Комбинационна логика

□ BCD дешифратор (Индикация)

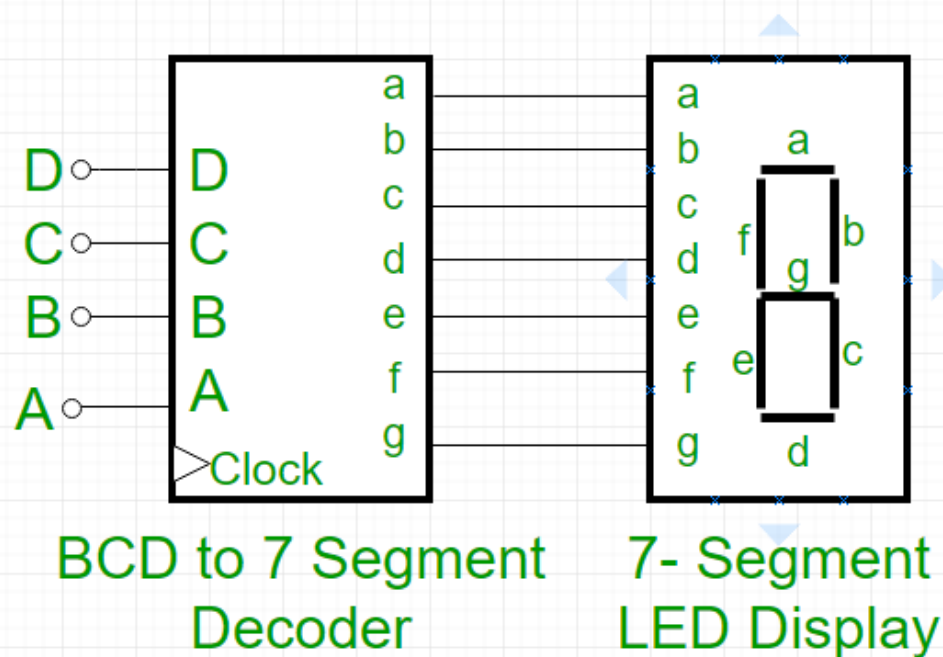

Някои дешифратори не използват всичките възможни 2^n входни комбинации, а само част от тях. Те се наричат непълни. Например дешифраторът на двоично-десетичен (BCD) в десетичен код приема 4-разредни числа на входа, а има 10 изхода, които отговарят на числата от 0 до 9, кодирани в двоично-десетичен код.

I. Комбинационна логика

□ Седемсегментен дешифратор (Индикация)

Седем сегментният дисплей е електронно устройство, което се състои от **седем светодиода** (LED), подредени в някакъв определен модел (общ катод или общ анод), който се използва за показване на цифри. Изходите на BCD дешифратора в този случай са входове за индикацията и подават за изобразяване десетичните числа 0-9. Ще светят само тези секции (от a до g), които изобразяват цифрата.

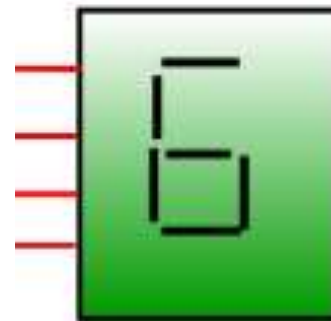

I. Комбинационна логика

□ Седемсегментен дешифратор (Индикация)

Таблица на истинност на седемсегментния дешифратор

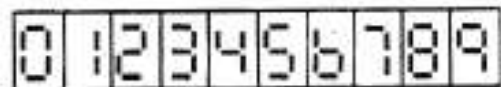
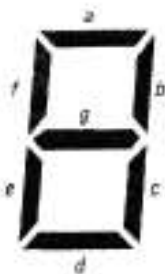
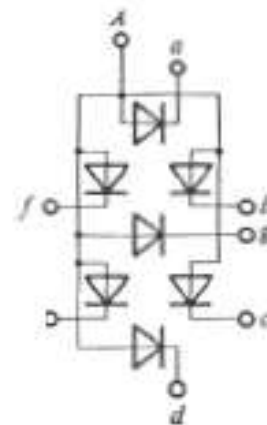
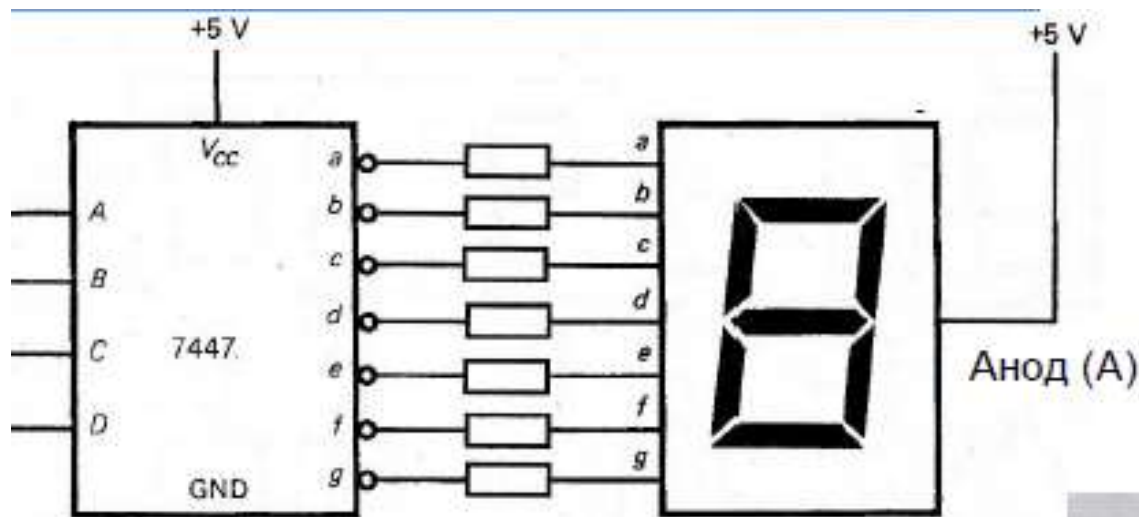
	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1	0
1	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0
2	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1
3	0	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1
4	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1
5	0	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
6	0	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1
7	0	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0
8	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1
9	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1

За да се изобрази цифрата 6, трябва да светят светодиодите в секции a,c,d,e,f,g (т.е. на тези изходи на дешифратора, (които са входове за индикаторния дисплей) да се подава лог.“1“.

I. Комбинационна логика

□ Седемсегментен дешифратор (Индикация)

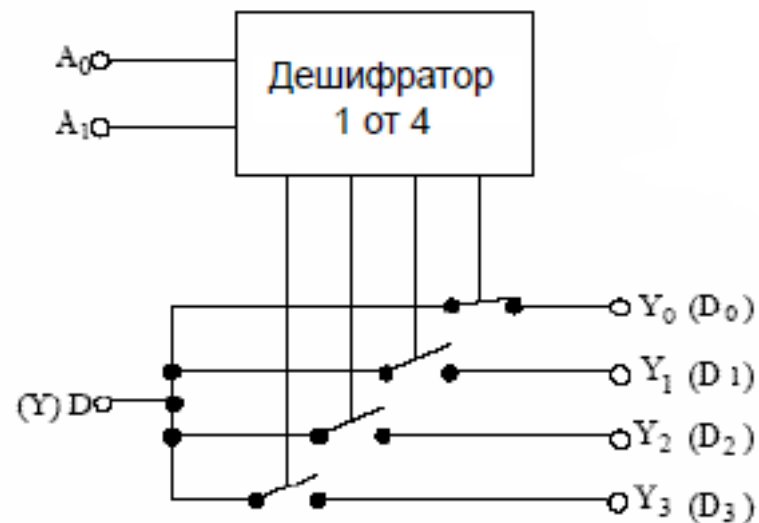
Определете кои сегменти трябва да са в „1“ за да се изобрази 5?

I. Комбинационна логика

□ Мультиплексор /демультиплексор

Комбинационна логическа схема, която притежава **няколко** **информационни входа** (D_0, D_1, D_2, D_3) и **един изход** (Y). Той се управлява от селекторен адрес, определящ кой от входните сигнали ще бъде пропуснат към изхода. Мультиплексорът позволява цифрова информация от **няколко** **източника** да бъде превключвана към **една линия** за предаване в дадено направление.

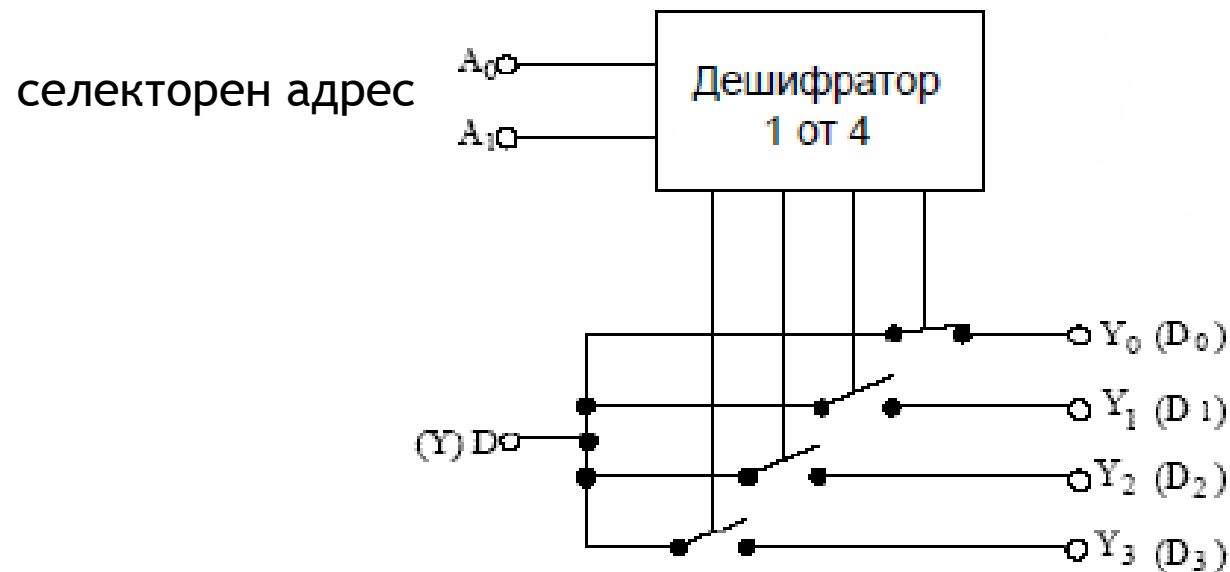
селекторен адрес

I. Комбинационна логика

❑ Мультиплексор /демультиплексор

Демультиплексорите изпълняват обратната функция на мультиплексорите. Те имат **само един информационен вход (D_0)**, чийто сигнал се превключва към един от **няколкото изхода (Y_0, Y_1, Y_2, Y_3)** според подадения цифров код на n -адресни входа (A_0, A_1)

I. Комбинационна логика

❑ Мультиплексор /демультиплексор

Една от възможните реализации на мультиплексор с 2 входа:

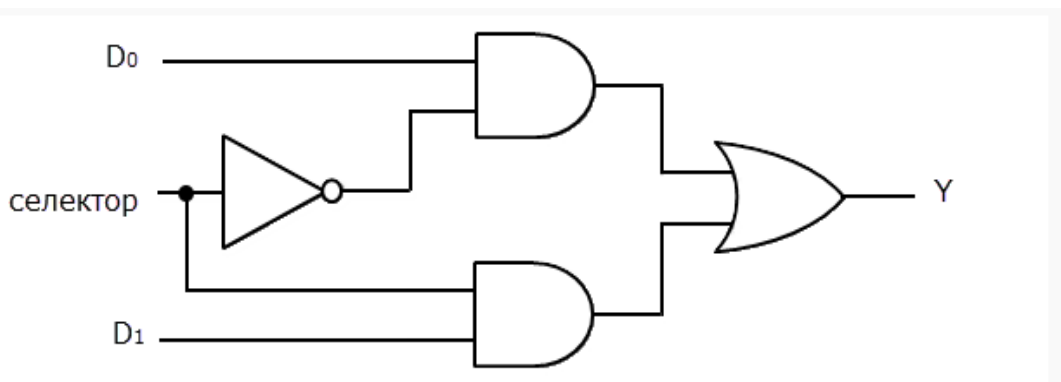

Таблица на истинност на дву-входов мультиплексор

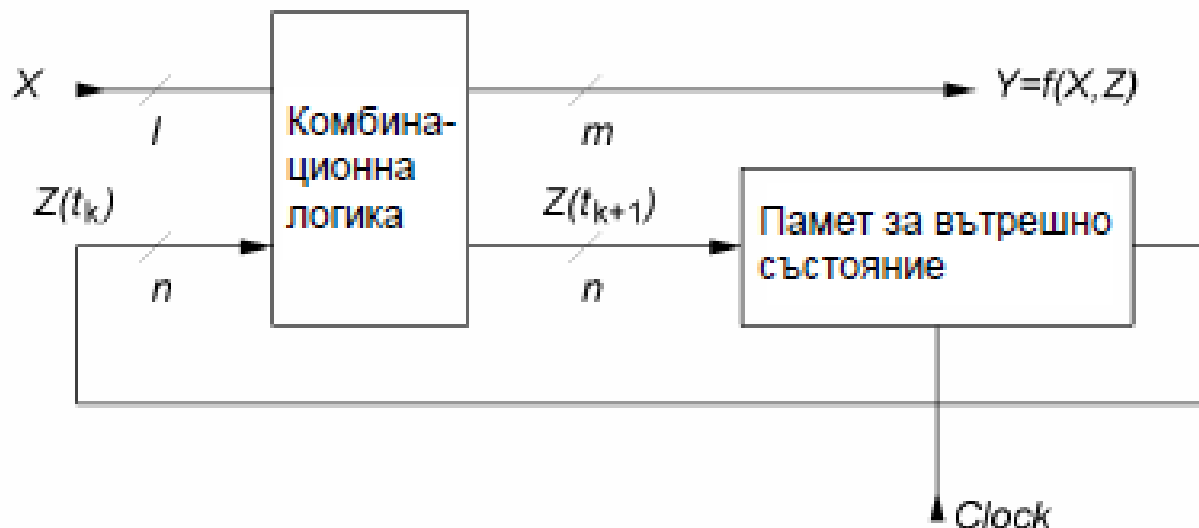
сел	D ₀	D ₁	Y
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	1
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	1	1

сел	Y
0	D ₀
1	D ₁

Мультиплексорите намират широко и разнообразно приложение в цифровите системи - за избор на данни, за превключване на данни, преобразуване на информация от паралелен в последователен вид, генератори на сигнали, реализиране на логически функции.

II. Превключваща логика

- ✓ Превключващата логика **съдържа памет**.
- ✓ **Изходните** променливи Y **зависят от входните** променливи X и от **състоянието на системата** Z т.е. **има обратна връзка**, която осигурява възможността за запомняне на състоянията.

II. Превключваща логика

- ✓ Последователностните логически схеми притежават свойството да запомнят въздействието на входящите сигнали. Затова те се наричат още “**устройства с памет**”.
- ✓ **Състоянието се запомня** побитово в тригери.
- ✓ Описанието става чрез таблици на истинност или с времедиаграми.
- ✓ Реализира се с тригери или програмируеми логически елементи (PLD).

Примери: броячи, таймери, паметите за данни.

II. Превключваща логика

□ Тригери

- ✓ Тригерите са **основните запомнящи клетки** на схемите за превключване (*последователностните схеми*).
- ✓ Тригерите се разделят на два основни типа - **асинхронни** и **синхронни**.
- ✓ При **асинхронните** тригери входните сигнали въздействат върху състоянието на тригера непосредствено със своето появяване.
- ✓ При **синхронните** тригери се въвежда допълнителен синхронизиращ (тактов) вход, който се означава с **C (Clock)**.
Тригерът променя състоянието си след постъпване на активен сигнал на този вход.

II. Превключваща логика

□ Тригери

S-R тригери (Set-Reset)

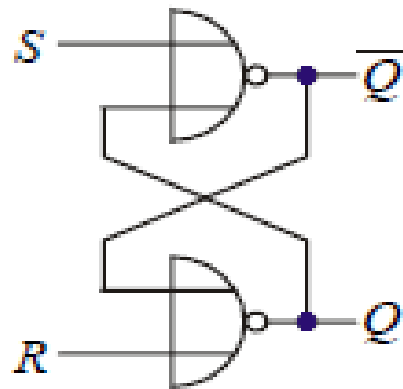
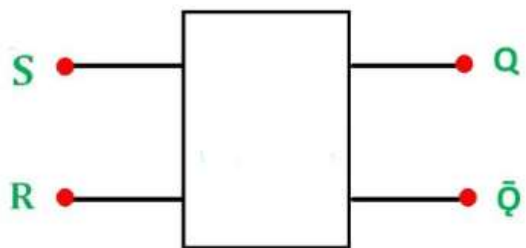
SR-тригерите са основната клетка, която се използва във всички по-сложни тригери. При SR тригерите изградени с **ИЛИ-НЕ** елементи, активното ниво на входните сигнали е **1**.

Схема на RS-тригер,
изграден с елементи ИЛИ-
НЕ с обратни връзки.

Таблица на истинност

S	R	Q	$\bar{Q}$
0	0	няма промяна	
0	1	0	1
1	0	1	0
1	1	забранена	

Графичен символ

II. Превключваща логика

□ Тригери

S-R тригери изградени с логически елементи И-НЕ

При тях активното ниво на входовете е **0**, което се вижда от таблицата за истинност.

Схема на RS-тригер,
изграден логически
елементи И-НЕ

Графичен символ

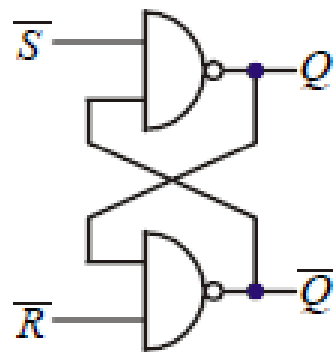
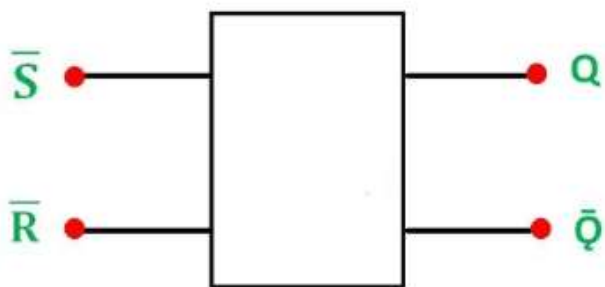

Таблица на истинност

$\bar{S}$	$\bar{R}$	Q	$\bar{Q}$
0	0	забранена	
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	няма промяна	

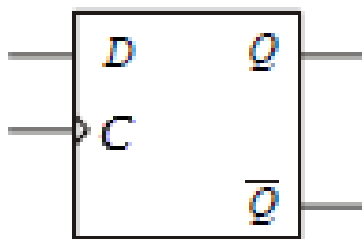
II. Превключваща логика

□ Тригери

D - тригери

- ✓ D-тригерът притежава **един информационен вход**, означаван с D (Delay-закъснение).
- ✓ Логическото ниво на този вход се появява на изхода след постъпването на **тактов импулс**.
- ✓ D-тригерът представлява **елементарна клетка памет**. Информацията от входа D се установява в изхода Q след един такт закъснение, затова той се нарича още закъснителен тригер.

Графичен символ

Таблица на истинност

D	Clock	Q
0	0	Без промяна
0	1	0
1	0	Без промяна
1	1	1

II. Превключваща логика

□ Тригери

JK- тригери

JK-тригерът притежава два входа за въздействие (J - установяващ и K - нулиращ) и един синхронизиращ вход - C. Действието му е подобно на това на SR-тригера, с тази разлика, че неопределеността в състоянието при едновременно активиране и на двата информационни входа е премахната.

От таблицата на истинност се вижда, че с изключение на едновременното активиране на J и K входовете, действието на JK-тригера е еквивалентно на това на SR-тригера, като J е еквивалентен на S, а K - еквивалентен на R. При $J = K = '1'$ обаче всеки тактов импулс сменя състоянието на тригера в противоположно, т.е. тригерът се „преобръща“ при всеки тактов импулс.

II. Превключваща логика

□ Тригери

JK- тригери

Графичен символ

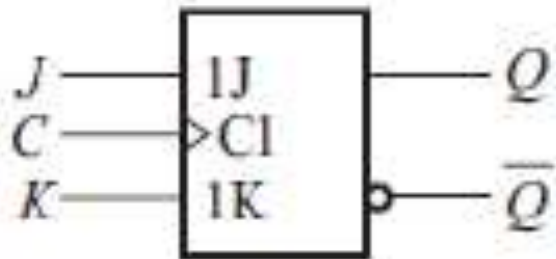

Таблица на истинност

J	K	Q	$\overline{Q}$
0	0	Без промяна	
1	0	1	0
0	1	0	1
1	1	$\overline{Q}^{n-1}$	Q^{n-1}

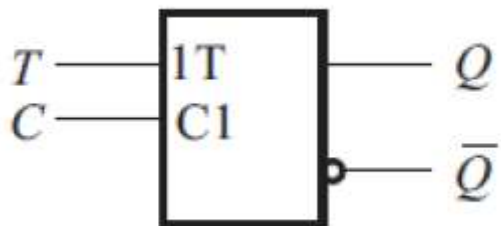
II. Превключваща логика

□ Тригери

Т - тригери

Т тригерът е синхронен тригер, който притежава само един информационен вход за въздействие Т /Toggle - превключвам/. Когато $T=0$, състоянието на тригера не се променя. Когато $T=1$, тригера се "преобръща" в противоположно състояние при всеки активен фронт. Нарича се още **броячен тригер**, защото е основна клетка в много схеми на броячи.

Графичен символ

Таблица на истинност

T	Q	$\overline{Q}$
0	Без промяна	
1	$\overline{Q}^{n-1}$	Q^{n-1}

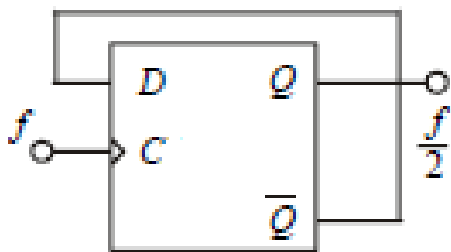
II. Превключваща логика

□ Тригери

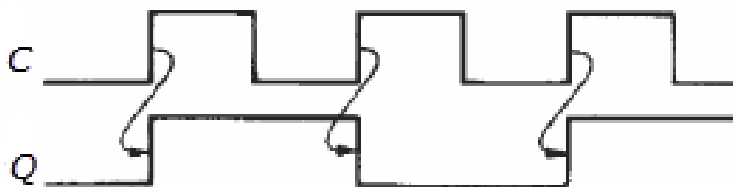
Т - тригери

В интегрално изпълнение не съществуват Т-тригери, тъй като лесно се получават от другите видове.

Ако се използва D-тригер, се получава съкратен Т-тригер, чрез свързването на изхода Q с входа D

Тъй като Т-тригерът превключва при постъпването на всеки тактов импулс, той изпълнява функцията на делител на две, т.е. честотата в изхода му е два пъти по-ниска от входната честота.

II. Превключваща логика

□ Тригери

T- тригер от D и от JK тригер - използват се в броячите

